

KOVÁCS Tamás

doktorjelölt

**Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar,
Földtudományok Doktori Iskola, Geopolitikai Program,
Pécs**

doctoral candidate

**University of Pécs, Faculty of Natural Sciences,
Doctoral School of Earth Sciences Geopolitical Program,
Pécs, Hungary**

email: kvcestms@gamma.pte.ttk.pte.hu

**A VIZUÁLIS TARTALOM TÁRSADALOM
BEFOLYÁSOLÓ HATÁSA**

**THE INFLUENCE OF THE VISUAL CONTENT ON
SOCIETY**

ABSTRACT

The role of social media in political activism has got considerable recognition in the past years; however, the role of images that are spread on these sites still understudied. There is a possibility that the visual contents can create and strengthen collective activism, this preliminary study provides a symbolic viewpoint on Arab Spring through investigating the conversion of three young victim's death into a motif of the movement that leads a revolution. Activists were driven by a shocking photographs of Khaled Saeed, Mohamed Bouazizi and Hamza Ali Al-Khateeb taken by their families who also shared these visual motivations through the social networks. These photos had a vigorous emotional impact; however the metamorphoses of all three from the local martyrdom to a country or worldwide symbol of the movement cannot be justified by these photos mere availability on the web. Their conversion demanded mediation by others who generalized the meaning of these photos and attached them to the existing grievances. Therefore, this short study

offers an introduction how these visual contents worked inside the society. The introductory part of this paper summarizes the recent research, then the second part introduces the possibilities of the collective actions, then the last part links this transformation to the activism.

Kulcsszavak: arab tavasz, kollektív fellépés, fényképek, társadalmi mozgalmak

Keynotes: arab spring, collective action, photographs, social movements

1. Bevezetés

Az elmúlt években a tudományos viták keresztüzébe kerültek a különböző közösségi médiafelületek, ezen belül is a társadalmi megmozdulásokban betöltött szerepük.¹ Napjainkban a különböző tudományterületek kutatói között egyetértés mutatkozik abban, hogy a különböző közösségi médiafelületek jelentősen segítették az elmúlt években lezajlott társadalmi változásokat, amelyek nem egy esetben a politikai rendszer bukásával értek véget. Ezen folyamatok egyik legjellemzőbb példája a 2011 elején kirobbant Arab Tavasz, amely dominóelv szerűen futott végig az arab országokban és sokszor erőszakos tüntetések képében formálta át részben vagy egészben a térség országait Irántól egészen Marokkóig. Az eseményekkel kapcsolatban több tanulmány vizsgálta a közösségi média felületein keresztül küldött üzenetek gyakoriságát és eloszlását,² a különböző platformok felhasználási módját,³ illetve a tartalmat.⁴ Az utóbbi csoport kutatói részben az egyes üzenetek hírértékét,⁵ azok hagyományos médiában való megjelenését vizsgálták.⁶ Az üzenetek társadalomra gyakorolt hatása azonban csak részben vizsgált, mivel az elemzést végző tanulmányok elsősorban a szöveges tartalom elemzésére korlátozódik.⁷

A tanulmányok számottevő része azonban figyelmen kívül hagyta a képek hatását, annak ellenére, hogy történelmi mozgalmak sora bizonyítja, hogy szerepük korántsem elhanyagolható.⁸ Goldberg szerint a képeknek órási kapacitásuk van arra, hogy eseményeket, ideológiákat szimbolizáljanak és tömörítsenek. Úgy gondolja, hogy a fényképek nem mások, mint a modern társadalom jelzőtáblái.⁹ Ilyen jelzőtáblának mutatkozott, hogy az arab tavasz során is több országban is drasztikus haláleset keltezhető a tüntetések megindulása elé. Ráadásul ezek képi reprezentációja ugyancsak megjelent a szöveges üzenetek között. 2010. június 6-án a fiatal Khaled Saeed élete tragikus

véget ért az egyiptomi Alexandriában. A 28 éves férfit két civil ruhás nyomozó rángatta ki a helyi internet kávézóból, miközben olyan súlyosan bántalmazták, hogy órákon belül belehalt a sérüléseibe. A sérüléseiről készült képek megállíthatatlan terjedésnek indultak a közösségi média különböző felületein. 2010. december 17-én, egy tunéziai utcai árus bizonyos Mohamed Bouazizi élete hasonlóan tragikus véget ért, ám esetében csak a kiváltók volt a brutalitás, életének önkezeléssel vetett véget. A kormányzóság helyi épülete előtt felgyújtotta magát, miután egy női tisztségviselő nyilvánosan megszégyenítette és elkobozta az árúkézszetét. A lángoló férfiről, majd kórházi kezeléséről készült sokkoló, megbotránkozást keltő képek bejárták az internetet. 2011 májusában, egy, a Saeedéhoz meglehetősen hasonló eset történt egy 13 éves fiúval a szíriai Dara városában. Hamza Ali Al-Khateeb egy április végi tüntetésről került őrizetbe, ahonnan már csak az élettelen teste került vissza a családjához súlyos, többek között égési sérülésekkel és lövedéknyomokkal. Képei hasonló terjedésnek indultak a világhálón.¹⁰

A közösségi média különböző forradalmak alatt létrejött csoportjainak vizsgálata során már bebizonyosodott, hogy a forradalom előtt keletkező oldalak gyűjtő csoportként működtek, amelyek lehetőséget adtak a rendőrség és más szervek brutalitását felfedésére és megosztására, ugyanakkor segítettek a tiltakozások szervezését, később pedig a demokratikus átalakulásról szóló beszélgetések központi fórumává váltak.¹¹ Az üzenetek elemzések kapcsán Papacharissi és de Fatima Oliveira azt találta, hogy az erőszakról szóló tartalom az üzenetek több mint felét tették ki. Hasonlóképpen, a szöveges üzenetek mennyiségi elemzésével foglalkozó kutatások azt mutatták, hogy számuk a forradalom különböző fázisaiban között változott egy-egy jelentős esemény bekövetkezése során.¹² A csoportokon belüli tartalom tehát korrelált az eseményekkel. A csoportokon belüli kommunikáció azonban csak absztrakt lehet, azaz olyan információk összessége, amely írásban vagy szóban jelennek meg. A kommunikáció másik ága az érzelmi, amely megkerüli a nyelv beépített racionalitását, így közvetlenül befolyásolja a néző erkölcsi érzékeit. Ezért okkal feltételezhető, hogy a figyelemfelkeltő vizuális témák indikátorként hathatnak a tüntetésekre.

2. A vizuális tartalom és a kollektív fellépés kapcsolata

Neurológiai kutatások azt mutatják, hogy a vizuális ingereket az emberi agy hatékonyabban éli meg, mint a verbális jeleket, mivel azok szorosan kapcsolódnak a túléléshez, így a figyelem nagyobb részét képesek lekötöni.

Az evolúciós pszichológia szempontjából különösen a negatív tartalommal terhelt üzenetek feldolgozása hasonló folyamatokat indítanak el az emberi agyban, mint a közvetett fenyegetések, éppen ezért lehet fontos a képek társadalmi mozgalmakban betöltött korai hatásának vizsgálata.¹³ A képi reprezentáció mozgalmakban betöltött szerepéhez különböző szempontok szerint közelíthetünk, mivel az elkövetkező oldalakon a tüntetések kirobbanásában betöltött szerepüket igyekszünk vizsgálni, ezért azt igyekszünk végigjárni, hogy hogyan válik szimbólummá egy fénykép, amely gyakran halált vagy más szenvedését elkapott pillanatát ábrázolja, ennél fogva spontának és szimbolikusnak, rávilágítanak az adott társadalmi csoport valós helyzetére. Egy fénykép valaki szenvedéséről vagy haláláról elsősorban személyes, csak akkor válhat az igazságtalanság egyetemes szimbólumává, ha kimozdulva a privát szférából nemcsak nagyobb nyilvánosságot kap, de ez a nyilvánosság képes értelmezni a kép mögött húzódó többletinformációt.

Az erőszakos képek jellegükből fakadóan magas érzelmi töltettel rendelkeznek. Egy dolog olvasni a atrocitásról, és egy másik vizuálisan meg tapasztalni annak következményeit, különösen ha az emberi testről van szó. A testi szenvedés képei ebben a tekintetben központi szerepet játszanak, és segíthetnek előállítani azt, amit Jasper és Poulsen „erkölcsi sokkoknak” hívnak.¹⁴ A testi szenvedés látványa erőteljes, mert a test mindenki számára az elkerülhetetlen sorsot szimbolizálja. A testi törékenység, brutalitás reprezentációja kapcsán Linfield úgy gondolja, hogy egy kép által megjelenített kegyetlenség összetöri a szemelőben azt a felfogást, hogy mit is jelent emberi lénynek lenni.¹⁵ Az erőszakos képek megtekintése tehát érzelmi reakciókat vált ki, az érzelmek pedig befolyásolhatják a viselkedést.

A figyelemfelkeltő tartalom megértésének fontossága egyértelműbbé válik, amikor a politikai részvétel motivátorait vesszük figyelembe. Míg Susan Sontag szkeptikus volt a szenvedést ábrázoló képek transzformáló erejével kapcsolatban, addig a szociálpszichológiai kutatások azt sugallják, hogy az érzelmek a racionalitással párhuzamosan előre jelzik az egyén hajlandóságát a kollektív fellépésre. Sontag szerint viszont az érzelmi sokkot okozó képek, ahelyett hogy mozgósítanák a szemlélőt, inkább demobilizáló hatással lehetnek rá.¹⁶ Ennek ellentmond a szociálpszichológia, ami szerint a harag arra ösztönzi az egyéneket, hogy szerveződjenek a rendszer egyenlőtlenségei ellen, így közvetve azt sugallja, hogy a testi brutalitást ábrázoló képek befolyásolhatják a nézők érzelmi reakcióit és kollektív fellépéshez vezethetnek.

Két lehetséges tényező, amelyekről megállapítást nyert, hogy növeli a mozgalom hatékonyságát, a mérete és a mozgalommal való azonosulás szintje. Bennett és Segerberg amellet érvelnek, hogy a közvetítő hálózatok,

tehát a közösségi oldalak megengedik a személyre szabott keretek használatát, amelyek lehetővé teszik a résztvevők számára, hogy egyéni feltételekkel mentén foglalkozzanak őket érdeklő társadalmi és politikai kérdésekkel, amelyek személyre szabása, alakulása folyamatos, így a közösségi oldalak csoportjainak tagjai fontosnak tekintik részvételüket, ugyanakkor érzelmileg elkötelezettebbek.¹⁷ Ezek a digitálisan közvetített, személyre szabott cselekvési keretek bizonyítottan gyorsabb és nagyobb mozgósítókat eredményeztek, ugyanakkor nagyobb a rugalmasságuk is. Ebben a rendszerben a társadalmi mozgalmak aktivistái megpróbálnak prosperálni bizonyos érzelmek mellett vagy éppen azok ellen annak érdekében, hogy a mozgósítást fenntartsák.¹⁸ Figyelembe véve az érzelmek motivációs potenciálját és az online közösségekben való terjedését,¹⁹ kétségtelen, hogy a közösségi média felületeken terjedő képek, illetve azok érzelmi tartalma szerepet játszhatott a mozgalom kirobbanásában.

A kollektív fellépés iránti hajlandóság egyik fontos előrejelzője, hogy az egyén mennyire érzi hatékonynak a társadalmi változás elérésére tett kollektív erőfeszítéseket. A hatékonysági magyarázatok szerint a társadalmi mozgalom nagysága abban rejlik, hogy az az egyének felfogását formálja. Klandermanders szerint, a részvételi hajlandóság az egyik legfontosabb tényező a kollektív fellépésben való résztvevők számának meghatározásakor.²⁰ Van Zomeren szerint a társadalmi támogatás lehetséges mértéke, azaz a résztvevők várható száma határozza meg a mozgalom hatékonyságát.²¹ Ennek a számnak a visszajelzése a közösségi médiában adott, hiszen egy csoport tagjai látják a csoport tagjainak számát. Miközben a csoporttal történő azonosulás tovább motiválja az embereket. Így mind a csoportban részt vevő emberek száma, mind a mozgalommal való azonosulás növeli a csoporttagok kollektív hatékonysági észlelését, ez pedig ösztönzi a társadalmi mozgalomban való részvételt.

Egy elnyomó társadalomban a változás, a politikai véleménynyilvánítás legfőbb akadálya az egyén félelme, hogy fellépése miatt hátrány érheti. Ezt a félelmet a közösségi média hatékonyan segít leküzdeni azzal, hogy a virtuális térben eliminálja az elszigeteltség érzését. Ugyanakkor hangsúlyozza azt, hogy az egyén is a közösség szerves, alkotó és hasznos része, hiszen az online tér egy-egy szegletében azonos értékrenddel és törekvésekkel bíró, de területileg elszigetelt egyének egyesülhetnek. A közösségi média így képes demonstrálni egy mozgalom kollektív jellegét, erősíteni a másként gondolkodók közösségébe tartozásának érzetét. Így a virtuális térben növekvő csoport képes egyre újabb és újabb egyének bevonására, ösztönzésére, és tömeg jellegénél fogva felhatalmazza őket cselekvésre.

3. A vizuális tartalom szimbólummá alakítása

Egy fotó nem önerőből válik szimbólummá, sokkal inkább aktív közreműködés mellett, aktivisták tevékenysége nyomán.²² A kép ugyanis közvetítőkön keresztül töltődik meg olyan jelentéssel és tartalommal, amely illeszkedik az adott társadalom politikai és kulturális rendszerébe, így nemcsak képes hatni arra, de a közösségi emlékezet részévé válhat, tovább formálva ezzel az adott társadalmat. A fényképek előnye, hogy hasonlóságon alapuló kapcsolatban vannak a valósággal, így más művészeti ágakkal szemben képesek arra, hogy a tökéletes valóságot ábrázolják.²³ Ugyan minden fénykép értelmezhető a meglévő keretek között, a legfontosabb összetevő alakulásában a kontextus, a politika, amely révén az aktivisták szimbólumot kreálnak belőle. A kép valósága tehát függ a néző tudásától, így csak megfelelő kontextusban nyerheti el értelmét. Ha ez nem következik be, akkora kép nem több egy képnél. Ha azonban a kép széles körben, a társadalom számottevő részében értelmezhetővé válik, akkor egyetemes szimbólummá alakul. Ebben a folyamatban központi szerep hárul az aktivistákra hárul, akik a kép mögé egy általánosan értelmezhető tudást és értelmezést készítenek, így önreflexióra késztetve az adott társadalmat. Az aktivisták tehát nem a társadalmat tükrözik, hanem létrehozzák a politikai kontextusban történő értelmezést így kulcsszerepet játszanak a kép szimbólummá alakításában. Mivel a fényképek maguk nem hozhatnak létre erkölcsi pozíciót, de kondenzáló természetük révén megerősíthetnek egy már meglévőt és segíthetnek egy születendő kibontakozásában,²⁴ így az aktivisták által létrehozott értelmezési keret az események azon interpretációját nyújtja, amely közvetve alátámasztja, hogy a regnáló hatalom megsérti a többség morális elveit. Amikor az értelmezés egy már meglévő értelmezési kerethez kapcsolódik, akkor potenciálisan az igazságtalanság egy szélesebb spektrumát szimbolizálja. A kép és a társadalom közötti dinamikus interakció tehát csak az aktivisták közreműködésével valósulhat meg.

A közreműködés mind Saeed mind Bouazizi és Al-Khateeb esetében is hasonlóképpen ment végbe. Miután a család értesítést kapott Saeed haláláról, hivatalosan is azonosítaniuk kellett. Ekkor Saeed bátyja a mobiltelefonja segítségével fényképet készített testvére sérüléseiről, amelyen jól kivehetőek voltak az arcot ért ütések nyomai: véraláfutások, illetve a törött és eldeformálódott állkapocscsont. Ezt követően Saeed bátyja feltöltötte testvére sérüléseiről készült fényképeket az saját közösségi média oldalára egy korábbi útlevelképpel együtt, ami az egykor életerős fiataalt ábrázolta.

Az így létrehozott szembeállítás még inkább kiemelte a rendőrség brutálítását. Ezt a két egymás mellé helyezett képet látta meg a közösségi médiában Saeed barátja és egyben a család ismerőse Bahaa Eltawel, aki a Youm7 újságírója ként dolgozott. Eltawel június 6-án egy cikket közölt Saeed haláláról, amelyben előbb szembeállította a halálának körülményeit a rendőrségi közleményekről, majd később tovább fokozta az eltérést azzal, hogy dokumentumokat szerzett, amelyek Saeed büntetlen előéletéről, illetve példás katonai szolgálatáról tanúskodtak, így aláásva a hivatalos magyarázat szavahihetőségét. A fényképeket tartalmazó cikkekre Wael Ghonim, a Google egyiptomi dolgozója figyelte fel, aki 2010. június 8-án létrehozta a „We are all Khaled Said” nevű Facebook oldalt, ahol megosztotta a cikket, valamint a képeket. Az oldal a hasonló korú, rendszerrel elégedetlen fiatalok fontos csoportjává vált, ahol megosztották egymással gondolataikat az esetről és általánosságban a Egyiptom belpolitikai helyzetéről.²⁵ 2011. Január 14-én ez a csoport hirdette meg január 25-re a „Revolution against Torture, Corruption, Unemployment and Injustice” néven meghirdetett tüntetést, ami utcára hívta a csoport tagjait, amely végül a rendszer bukását okozó megmozdulások első tüntetése lett.

A Saeed haláláról készült fénykép és a hozzá társított információk már széles körben ismertek voltak, amikor Bouazizi 2010. december 16-án felgyújtotta magát a kormányzói hivatal előtt, miután nem biztosították számára, hogy elmondhassa az esettel kapcsolatos panaszait. Az esetre a város központi, a hivatal melletti forgalmas útszakaszon került sor, sokak szemeláttára, akik közül többen igyekeztek eloltani a lángoló Bouazizit.²⁶ Tesztének 90%-án súlyos égési sérülésekkel szállították előbb a helyi, majd a Sfaxi kórházba, később pedig Ben Arousi Égési Centrumba, ahol végül 2011. Január 4-én meghalt. Temetésén több mint 5000 ember vett részt, sírkövét az alábbi felirat díszítette: „Martyr Mohamed Bouazizi. Peace for his life. And in the next life, have peace as well.”²⁷ A tüntetések azonban nem a halálát követően kezdődtek, hanem már órákkal az öngyilkossága után, mivel Bouazizi tettére nagy nyilvánosság előtt került sor, így az esetről készült képek percekkel később már szerepeltek a híradásokban. A tüntetések fokozatosan erősödtek, amely végül arra kényszerítette Zine el-Abidine Ben Ali köztársasági elnököt, hogy családjával együtt elmeneküljön az országból a szaúd-arábiai Dzsiddába. Erre 2011 január 14-én került sor, ami után nem sokkal Egyiptomban Ghonim meghirdette a január 25-i tüntetést. Bouazizi tette, az arról érkező hírek így közvetlenül erősítették a „We are all Khaled Said” egyiptomi csoportot.

Hónapokkal később, 2011. május 25-én halt meg a daraai őrizetben rendőri brutalitás következtében a 13 éves Hamza Ali Al-Khateeb. A család fényképeket és egy videót küldött különböző újságoknak, amelyek feltárták a fiatal sérüléseit. Saeedhoz hasonlóan neki is létrehoztak egy Facebook oldalt, ami a „We Are All Hamza Alkhateeb” nevet viselte és amelyhez május végéig több mint 100 000 felhasználó csatlakozott, és amely ugyan-csak tartalmazta a halál előtti és utáni kép szembeállítását. Szimbólummá formálódása ebben az esetben is bekövetkezett, miután halála széles körben ismertté vált: Május 31-én Hillary Clinton fordulópontnak nevezte halálát, amely sok más szíriai helyzetét szimbolizálja.²⁸

3. Összefoglalás

Az előző oldalakon a modern kori mozgalmak három olyan példáját mutatta be, amelyek a közösségi média segítségével jöttek létre. Saeed, Bouazizi és Al-Khateeb esete mélyen gyökerező társadalmi és politikai problémákat reprezentálnak, halálukkal, illetve azok reprezentációjával pedig erkölcsi sokkot okoztak a társadalomban, de csak azt követően, hogy aktivisták szimbólumokká formálták őket. Mindhárom esetben a képek szimbólummá formálódása két lépcsőben valósult meg. Először, amikor a haláluk előtti és az azt követő fényképük egyidejűleg hozzáférhetővé vált a közösségi oldalakon azok egymás mellé helyezésével, így kiemelve a halál utáni fénykép morálisan sokkoló jellegét. Majd amikor többletinformáció került a képek, esetek mellé különböző híradások vagy a család közreműködése folytán. Persze ez nem új történelmi jelenség, azonban az internet, a közösségi oldalak és a globális kommunikációs hálózatok kialakulása és elterjedése megkönnyítette ezeknek a szimbólumoknak a kialakulását és terjedését a térségben, amelyek így egymást erősíthették. A hasonló esetek tanulmányozása több perspektívából is megközelíthető, az előző oldalak célja mindössze az volt, hogy a felhívja a figyelmet politikai aktivizmusban betöltött szerepükre, hiszen ezek a szimbólumok nem maguktól alakulnak ki, hanem politikai aktivizmus révén nyerik el formájukat, amely így további és részletesebb vizsgálatot igényel.

JEGYZETEK/NOTES

1. Zhuo, Xiaolin–Wellman, Barry–Yu, Justine (2011): Egypt: the first Internet revolt? *Peace Magazine*. 2011. július/szeptember. <http://peacemagazine.org/archive/v27n3p06.htm>
2. Freelon, Deen (2011): The MENA protests on Twitter: some empirical data. *dfreelon.org*, május 19. <http://dfreelon.org/2011/05/19/the-mena-protests-on-twitter-some-empirical-data/>
3. Tufekci, Zeynep–Wilson, Christopher (2012): Social media and the decision to participate in political protest: observations from Tahrir Square. *Journal of Communication*. 2012/2. szám. 363–379. old.
4. Lotan, Gilad–Graeff, Erhardt–Ananny, Mike et al. (2011): The revolutions were Tweeted: information flows during the 2011 Tunisian and Egyptian revolutions. *International Journal of Communication* 2011/5. szám. 1375–1405. old.; Meraz, Sharon–Papacharissi, Zizi (2013): Networked gatekeeping and networked framing on #Egypt. *The International Journal of Press/Politics* 2013/2. szám. 138–166. old.
5. Papacharissi, Zizi–de Fatima Oliveira, Maria (2012): Affective News and Networked Publics: The Rhythms of News Storytelling on #Egypt. *Journal of Communication* 2012/2. szám 1–17 old.
6. Harlow, Summer–Johnson, Thomas J. (2011): The Arab Spring| Overthrowing the protest paradigm? How The New York Times, Global Voices and Twitter covered the Egyptian revolution. *International Journal of Communication* 2011/5. szám. 1359–1374. old.
7. Papacharissi, Zizi–de Fatima Oliveira, Maria (2012): Affective News and Networked Publics: The Rhythms of News Storytelling on #Egypt. *Journal of Communication* 2012/2. szám. 1–17. old.
8. Alexander, Jeffrey C. (2006). *The civil sphere*. Oxford University Press. Oxford; Alexander, Jeffrey C. (2011). *Performance and power*. Polity Press. Cambridge. Biggs, Michael (2005): Dying without killing: Self-immolations, 1963–2002. In: D. Gambetta (szerk.): *Making sense of suicide missions*. Oxford University Press. Oxford. 173–208 old.
9. Goldberg, Vicki (1991). *The power of photography*. Abbeville Press. New York. 134–135. old.
10. https://en.wikipedia.org/wiki/Arab_Spring. Letöltve: 2020.04.01.
11. Khamis, Sahar–Vaughn, Katherine (2011). Cyberactivism in the Egyptian revolution: How civic engagement and citizen journalism tilted the balance. *Arab Media and Society*. 2011/14. szám. 14–15 old.
12. Freelon, Deen (2011): The MENA protests on Twitter: some empirical

- data. dfreelon.org, május 19. <http://dfreelon.org/2011/05/19/the-mena-protests-on-twitter-some-empirical-data/>
13. Gazzaniga, Michael S. (1998): *The Mind's Past*. University of California Press. Oakland.
 14. Jasper, James M.–Poulsen, Jane D. (1995): Recruiting strangers and friends: Moral shocks and social networks in animal rights and anti-nuclear protests. *Social Problems*. 1995/4. szám. 493–512. old.
 15. Linfield, Susie (2010): *The cruel radiance: Photography and political violence*. The University of Chicago Press. Chicago. 38–40. old.
 16. Sontag, Susan (1979): *On photography*. Penguin Books. London.
 17. Bennett, W. Lance–Seegerberg, Alexandra (2014): *The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics*. Cambridge University Press. New York.
 18. Goodwin, Jeffrey–Pfaff, Steven (2001): Emotion work in high-risk social movements: managing fear in the US and East German civil rights movements. In: Goodwin, Jeffrey–Jasper, James M.–Polletta, Francesca (szerk.): *Passionate Politics: Emotions and Social Movements*. University of Chicago Press. Chicago. 282–302. old.
 19. Stage, Carsten (2013): The online crowd: a contradiction in terms? On the potentials of Gustave Le Bon's crowd psychology in an analysis of affective blogging. *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*. 2013/2. szám. 211–226. old.
 20. Klandermans, Bert (1984): Mobilization and participation: social-psychological expansions of resource mobilization theory. *American Sociological Review*. 1984/49. szám. 583–600. old.
 21. Van Zomeren, Martin–Spears, Russel–Fischer, Agneta H. et al. (2004): Put your money where your mouth is! Explaining collective action tendencies through group-based anger and group efficacy. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2004/5. szám. 649–664. old.
 22. Schlegel, Amy (1995): My Lai: 'we lie, they die' or, a small history of an 'atrocious' photograph. *Third Text*. 1995/9. szám. 47–66. old.
 23. Barthes, Roland (1977): *Image, music, text*. Lontana Press. London. 17–20. old
 24. Sontag, Susan (1979): *On photography*. Penguin Books. London. 17–18. old.
 25. Ghonim, Wael (2012): *Revolution 2.0: The power of the people is greater than the people in power*. 4th Estate. London. 55–58. old
 26. <https://web.archive.org/web/20150319085505/http://wtop.com/?nid=387&sid=2210615>. Letöltve: 2020.04.01.
 27. Chesshyre, Tom (2013): *A Tourist in the Arab Spring*. Bradt Travel Guides.

Chalfont St. Peter.

28. https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/torture-of-boy-invigorates-syrias-protest-movement/2011/05/29/AGPwIREH_story.html Letöltve: 2020.04.01.

FELHASZNÁLT IRODALOM / REFERENCES

Könyvek

- Alexander, Jeffrey C. (2006). *The civil sphere*. Oxford University Press. Oxford.
- Alexander, Jeffrey C. (2011). *Performance and power*. Polity Press. Cambridge.
- Barthes, Roland (1977): *Image, music, text*. Lontana Press. London.
- Bennett, W. Lance–Seegerberg, Alexandra (2014): *The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics*. Cambridge University Press. New York.
- Cheshyre, Tom (2013): *A Tourist in the Arab Spring*. Bradt Travel Guides. Chalfont St. Peter.
- Gazzaniga, Michael S. (1998): *The Mind's Past*. University of California Press. Oakland.
- Ghonim, Wael (2012): *Revolution 2.0: The power of the people is greater than the people in power*. 4th Estate. London.
- Goldberg, Vicki (1991). *The power of photography*. Abbeville Press. New York.
- Ingruber, Daniela (2011). *Bilder ohne Wirklichkeit: Kriegsphotographie in Zeiten der Quantenphysik*. LIT. Wien.
- Linfield, Susie (2010): *The cruel radiance: Photography and political violence*. The University of Chicago Press. Chicago.
- Sontag, Susan (1979): *On photography*. Penguin Books. London.

Könyvfejezetek

- Biggs, Michael (2005): *Dying without killing: Self-immolations, 1963–2002*. In: D. Gambetta (szerk.): *Making sense of suicide missions*. Oxford University Press. Oxford. 173–208 old.
- Goodwin, Jeffrey–Pfaff, Steven (2001): *Emotion work in high-risk social movements: managing fear in the US and East German civil rights movements*. In: Goodwin, Jeffrey–Jasper, James M.–Polletta, Francesca (szerk.): *Passionate Politics: Emotions and Social Movements*. University of Chicago Press. Chicago. 282–302. old.

Tanulmányok

- Harlow, Summer–Johnson, Thomas J. (2011): The Arab Spring| Overthrowing the protest paradigm? How The New York Times, Global Voices and Twitter covered the Egyptian revolution. *International Journal of Communication* 2011/5. szám. 1359–1374. old.
- Jasper, James M.–Poulsen, Jane D. (1995): Recruiting strangers and friends: Moral shocks and social networks in animal rights and anti-nuclear protests. *Social Problems*. 1995/4. szám. 493–512. old.
- Khamis, Sahar–Vaughn, Katherine (2011). Cyberactivism in the Egyptian revolution: How civic engagement and citizen journalism tilted the balance. *Arab Media and Society*. 2011/14. szám. 14–15 old.
- Klandermans, Bert (1984): Mobilization and participation: social-psychological expansions of resource mobilization theory. *American Sociological Review*. 1984/49. szám. 583–600. old.
- Lotan, Gilad–Graeff, Erhardt–Ananny, Mike et al. (2011): The revolutions were Tweeted: information flows during the 2011 Tunisian and Egyptian revolutions. *International Journal of Communication* 2011/5. szám. 1375–1405. old.;
- Meraz, Sharon–Papacharissi, Zizi (2013): Networked gatekeeping and networked framing on #Egypt. *The International Journal of Press/Politics* 2013/2. szám. 138–166. old.
- Papacharissi, Zizi–de Fatima Oliveira, Maria (2012): Affective News and Networked Publics: The Rhythms of News Storytelling on #Egypt. *Journal of Communication* 2012/2. szám 1–17 old.
- Schlegel, Amy (1995): My Lai: ‘we lie, they die’ or, a small history of an ‘atrocious’ photograph. *Third Text*. 1995/9. szám. 47–66. old.
- Stage, Carsten (2013): The online crowd: a contradiction in terms? On the potentials of Gustave Le Bon’s crowd psychology in an analysis of affective blogging. *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*. 2013/2. szám. 211–226. old.
- Tufekci, Zeynep–Wilson, Christopher (2012): Social media and the decision to participate in political protest: observations from Tahrir Square. *Journal of Communication*. 2012/2. szám. 363–379. old.
- Van Zomeren, Martin–Spears, Russel–Fischer, Agneta H. et al. (2004): Put your money where your mouth is! Explaining collective action tendencies through group-based anger and group efficacy. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2004/5. szám. 649–664. old.

Interneten közzétett dokumentumok

Freelon, Deen (2011): The MENA protests on Twitter: some empirical data. dfreelon.org, május 19. <http://dfreelon.org/2011/05/19/the-mena-protests-on-twitter-some-empirical-data/>

<https://web.archive.org/web/20150319085505/http://wtop.com/?nid=387&sid=2210615>. Letöltve: 2020.04.01.

https://en.wikipedia.org/wiki/Arab_Spring. Letöltve: 2020.04.01.

https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/torture-of-boy-invigorates-syrias-protest-movement/2011/05/29/AGPwIREH_story.html Letöltve: 2020.04.01.

Zhuo, Xiaolin–Wellman, Barry–Yu, Justine (2011): Egypt: the first Internet revolt? Peace Magazine. 2011. július/szeptember. <http://peacemagazine.org/archive/v27n3p06.htm>